

Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu

Zahájí-li soud znovu řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu proti vůli umístěné osoby, které bylo zastaveno, protože tato osoba byla mezitím ze zdravotního ústavu propuštěna, ale prohlásila podle § 72 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), že na projednání věci trvá, je soud, nejso vázán lhůtou 7 dnů podle čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod a § 77 odst. 1 z. ř. s. , povinen podle § 70 odst. 1 z. ř. s. ke zjištění zdravotního stavu a zjištění, zda držení osoby ve zdravotním ústavu bylo nutné, jmenovat znalce, jímž nemůže být lékař, který pracuje v daném zdravotním ústavu. Objektivní zjištění důvodnosti tohoto držení, možné pouze na tomto základě, je předpokladem uplatnění práva na náhradu škody nebo nemajetkové újmy takovou osobou v případě jeho neoprávněnosti, k němuž její prohlášení, že trvá na projednání věci, zpravidla směřuje.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I.ÚS 2647/16, ze dne 20.11.2018)

Ústavní soud rozhodl ve věci ústavní stížnosti M. T., zastoupeného Mgr. Z.C., advokátkou se sídlem B., proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 4549/2015-38 ze dne 18. 5. 2016, usnesení Městského soudu v Praze č. j. 17 Co 217/2015-27 ze dne 26. 6. 2015 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 19 L 2712/2014-6 ze dne 10. 11. 2014, za účasti Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 8 jako účastníků řízení a Psychiatrické nemocnice Bohnice, se sídlem P., zastoupené JUDr. T.H., advokátem se sídlem P, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 4549/2015-38 ze dne 18. 5. 2016, usnesením Městského soudu v Praze č. j. 17 Co 217/2015-27 ze dne 26. 6. 2015 a usnesením Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 19 L 2712/2014-6 ze dne 15. 4. 2015 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i právo na osobní svobodu zakotvené v čl. 8 odst. 1 a 6 Listiny základních práv a svobod. Tato rozhodnutí se ruší.

Z odůvodnění:

I.

1. Včasnou ústavní stížností, která i v ostatním splňuje podmínky stanovené zákonem č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených soudních rozhodnutí, a to zejména pro porušení čl. 8 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též "Listina").

2. Z napadených rozhodnutí, jakož i vyžádaných soudních spisů, vedených u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 19 L 2641/2014 a sp. zn. 19 L 2712/2014, Ústavní soud zjistil, že Psychiatrická nemocnice Bohnice, se sídlem Ústavní 91, 181 02 Praha 8, dne 27. 10. 2014 oznámila Obvodnímu soudu pro Prahu 8, že toho dne v 14:55 hodin přijala (hospitalizovala) stěžovatele bez jeho písemného souhlasu. Jako důvod nemocnice uvedla, že stěžovatel bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje sebe či své okolí a jeví známky duševní poruchy, resp. jí trpí, popřípadě je pod vlivem návykové látky ve smyslu § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. [372/2011](#) Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších změn. Obvodní soud nato zahájil usnesením č. j. 19 L 2641/2014-2 ze dne 27. 10. 2014 řízení o vyslovení

přípustnosti převzetí stěžovatele do ústavu zdravotnické péče dle § 76 zákona č. [292/2013 Sb.](#), o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších změn (dále též "z. ř. s."). Stěžovatel dne 3. 11. 2014 podepsal souhlas s hospitalizací, takže řízení o vyslovení přípustnosti jeho převzetí do ústavu zdravotnické péče bylo následně usnesením Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 19 L 2641/2014-10 ze dne 19. 11. 2014 zastaveno.

3. Obvodní soud však usnesením č. j. 19 L 2712/2014-2 ze dne 4. 11. 2014 zahájil další řízení o vyslovení přípustnosti převzetí stěžovatele do ústavu zdravotnické péče, neboť stěžovatel chtěl zdravotnické zařízení po udělení souhlasu s hospitalizací opustit, v čemž mu jeho personál zamezil, a proto nemocnice soudu oznámila novou detenci. Usnesením č. j. 19 L 2712/2014-3 ze dne 6. 11. 2014 soud stěžovateli ustanovil opatrovníka z řad advokátů, neboť sám si žádného zástupce nezvolil (§ 69 z. ř. s.). Soud svolal jiný soudní rok do Psychiatrické nemocnice Bohnice na den 6. 11. 2014 a v jeho průběhu vyslechl jak ošetřujícího lékaře, tak i stěžovatele. Následně rozhodl usnesením č. j. 19 L 2712/2014-6 ze dne 10. 11. 2014 tak, že převzetí stěžovatele do zdravotního ústavu je v souladu se zákonnými důvody a tyto důvody nadále trvají. Psychiatrická nemocnice Bohnice dne 17. 11. 2014 obvodnímu soudu oznámila propuštění stěžovatele, načež soud usnesením č. j. 19 L 2712/2014-9 ze dne 18. 11. 2014 dle § 16 z. ř. s. řízení zastavil a stěžovatele poučil o možnosti ve lhůtě dvou týdnů ode dne doručení tohoto usnesení prohlásit u soudu, že trvá na projednání věci. Toho stěžovatel využil a podáním ze dne 26. 11. 2014 oznámil, že svého práva využívá a trvá na projednání věci. Soud nařídil jednání, během něhož vyslechl znovu ošetřujícího lékaře i stěžovatele a dospěl ke stejnému závěru jako v usnesení ze dne 10. 11. 2014, tedy vyslovil, že převzetí stěžovatele do zdravotnického zařízení bez jeho souhlasu bylo v souladu se zákonnými důvody.

4. Posledně uvedené usnesení obvodního soudu napadl stěžovatel odvoláním, o němž rozhodl Městský soud v Praze v záhlaví uvedeném usnesením tak, že napadené rozhodnutí obvodního soudu jako věcně správné potvrdil, když se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně. Následně dovolání stěžovatele směřující proti usnesení odvolacího soudu Nejvyšší soud vpředu zmíněným usnesením jako nepřipustné odmítl.

II.

5. Stěžovatel v ústavní stížnosti široce rozebral problematiku ochrany práv osob převzatých k hospitalizaci ve zdravotnických zařízeních bez jejich souhlasu, včetně judikatury Evropského soudu pro lidská práva a na jejím pozadí namítl, že v jeho případě odůvodněnost zásahu nebyla prokázána objektivní lékařskou zprávou. Soudy dle jeho názoru vyšly pouze z vyjádření ošetřujícího lékaře a zdravotnické dokumentace. Protože to byla právě nemocnice, která jej zbavila osobní svobody, nemohou být lékařská zpráva ani výslech jejího zaměstnance pokládány za objektivní lékařskou zprávu.

6. Stěžovatel dále uvedl, že soudy nezkoumaly okolnosti, které vedly ke zbavení jeho osobní svobody. Oba soudy se dle něj soustředily ve své argumentaci nanejvýš na popis událostí, které předcházely přijetí do nemocnice, avšak v popisu dalších dní hospitalizace není z jejich strany zmínka o jakémkoliv nebezpečí, jež by stěžovatel představoval. Soudy dle jeho mínění i naplnění ostatních podmínek hodnotily zcela arbitrárně, případně se k nim vůbec nevyjádřily. Zejména se jedná o zásady proporcionality a subsidiarity. Nejvyššímu soudu vytkl, že jeho dovolání posoudil ryze formalisticky a sofistickým odůvodněním svého rozhodnutí se vyhnul zodpovězení skutečně zásadních a pro rozhodnutí ve věci stěžovatele rozhodných právních otázek. Tuto svoji argumentaci stěžovatel v ústavní stížnosti podrobně rozvedl.

III.

7. Ústavní soud vyzval v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu Nejvyšší soud, Městský soud v Praze i Obvodní soud pro Prahu 8 jako účastníky řízení a Psychiatrickou nemocnici Bohnice jako vedlejšího účastníka řízení, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti.

8. Nejvyšší soud se ve svém vyjádření odvolal na obsah odůvodnění svého rozhodnutí a vyjádřil přesvědčení, že jím nebyla dotčena ústavně garantovaná práva stěžovatele.

9. Městský soud v Praze uvedl, že tvrzení stěžovatele, že v době rozhodnutí o detenci byl již hospitalizován, nemá oporu v obsahu spisu. Městský soud poukázal na odůvodnění svého rozhodnutí, dle něhož byl stěžovatel pro své chování přiveden manželkou k psychiatrovi. Stěžovatel ambulantního psychiatra napadl. Ten jej odeslal rychlou záchranou službou do psychiatrické nemocnice. Městský soud dle svých slov neshledal důvod pochybovat o objektivitě ošetřujícího lékaře MUDr. B. ani o správnosti postupu soudu, který tohoto lékaře opakovaně vyslechl a stěžovatele před svým rozhodnutím v průběhu řízení shlédl a rovněž vyslechl.

10. Podle názoru Obvodního soudu pro Prahu 2 nedošlo procesním postupem k porušení práv stěžovatele, soud rozhodoval na základě všech důkazů, které mu zákon ukládá provést, a dospěl opětovně k závěru, že detenční řízení bylo vedeno v souladu se zákonem a přípustnost držení stěžovatele v nemocnici vzhledem k jeho zdravotnímu stavu byla v souladu se zákonem.

11. Psychiatrická nemocnice Bohnice má za to, že stěžovatelova interpretace rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Winterwerp proti Nizozemsku není správná. Soud totiž naopak neshledal žádný důvod pro zpochybňování lékařských zpráv nemocnice, v níž byl pan Winterwerp držen, neboť zcela splňovaly podmínku objektivity a nebyl zde ani žádný náznak zlovolného úmyslu. Z tohoto judikátu dle názoru vedlejšího účastníka tak vyplývá, že zprávy zdravotnického zařízení, v němž byl stěžovatel držen, nelze bez dalšího apriorně označovat za neobjektivní. Vedlejší účastník se stěžovatelem souhlasí potud, že soudy by měly vždy rozhodovat primárně na základě stavu umístěného v den zahájení přezkoumávané detence. K tomu vedlejší účastník podotkl, že se jednalo o rozhodování ve velmi krátkém časovém úseku 7, resp. 8 dnů. V daném případě byl stav stěžovatele i po 7 dnech bez výraznějších změn. Přitom zejména u manických pacientů může být ve lhůtě 7 dnů od prvního převzetí několikrát změněna nedobrovolná hospitalizace na dobrovolnou a zpět, aniž se jakkoli změní počáteční podmínky. Nedostatky v postupu soudů nemají dle mínění vedlejšího účastníka ústavněprávní rozměr, resp. nepředstavují porušení práv zaručených Listinou.

12. Stěžovatel v replice k vyjádřením účastníků i vedlejšího účastníka řízení opět vyzdvihl důležitost posuzování umístěného ke konkrétnímu datu, neboť pro přípustnost nedobrovolné hospitalizace musí být člověk mimo jiné bezprostředně nebezpečný sobě nebo svému okolí. To, že se měl člověk v minulosti chovat nebezpečně, z něj dle jeho názoru nečiní osobu, kterou by bylo možno snadněji omezit na svobodě. Musí vždy být prokázáno, že existuje reálné nebezpečí v okamžiku rozhodování o omezení osobní svobody. Nejvyššímu soudu stěžovatel vytkl, že nikterak nedoložil, že by se stran problematiky okamžiku posouzení podmínek podle § 38 odst. 2 písm. b) zákona o zdravotních službách jednalo o otázku již vyřešenou. Nejasné řešení této otázky vede podle stěžovatele k tomu, že soudy k omezování osob s duševním onemocněním přistupují snadněji než u osob prvohospitalizovaných, u nichž dosud nebyla žádná diagnóza stanovena. Stěžovatel odmítl tvrzení vedlejšího účastníka o nesprávné interpretaci rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Winterwerp proti Nizozemsku. Podstatné totiž je, že soud se v tomto rozhodnutí vyjadřoval nikoli k lékařským zprávám nemocnice, ale ke zprávám od zdravotníků nezávislých na nemocnici, kde byl pan Winterwerp držen. Požadavek na názor nezávislého zdravotníka ve vztahu k nedobrovolné hospitalizaci lze podle stěžovatele vyvodit i z judikatury Ústavního soudu, např. z nálezu sp. zn. II. ÚS 2545/17 ze dne 27. 2. 2018.

13. Ústavní soud v dané věci nenařídil ústní jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

IV.

14. Ústavní soud zvážil argumentaci stěžovatele i obsah naříkaných soudních rozhodnutí, jakož i příslušný spisový materiál, a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

15. Ústavní soud přisvědčuje stěžovateli v tom, že požadavek na názor nezávislého zdravotníka ve vztahu k nedobrovolné hospitalizaci nebyl v souzeném případě naplněn. Ve stěžovatelem vzpomínaném nálezu sp. zn. II. ÚS 2545/17 ze dne 27. 2. 2018 Ústavní soud vyslovil, že řízení o vyslovení přípustnosti převzetí ve zdravotním ústavu je typově řízením, v němž soud staví svá rozhodnutí mimo jiné na základě odborného lékařského posouzení pacienta (§ 77 odst. 2 z. ř. s.). Je-li umístěn člověk před rozhodnutím soudu o vyslovení přípustnosti převzetí ze zdravotního ústavu propuštěn a je-li následně v řízení pokračováno podle § 72 z. ř. s. na základě jeho prohlášení, že na projednání věci trvá, není již soud vázán lhůtou sedmi dnů stanovenou v čl. 8 odst. 6 větě druhé Listiny a v § 77 odst. 1 z. ř. s., a tato skutečnost mu umožňuje provést dokazování v plném rozsahu. Počáteční fáze detenčního řízení, ve které se rozhoduje o přípustnosti převzetí a která končí vydáním rozhodnutí zatímního charakteru o souladu převzetí umístěného člověka se zákonnými důvody, je totiž co do obsahu obdobou řízení o předběžném opatření, takže je tu prakticky vyloučeno dokazování znaleckým posudkem za účelem zjištění zdravotního stavu umístěného. Soudu proto zpravidla musí postačit, že rozhodující skutečnosti jsou pouze osvědčeny. Tak tomu však už není po propuštění umístěného člověka z příslušného zdravotního ústavu.

16. Ústavní soud k tomu dále podotkl, že v této souvislosti je nutno mít na zřeteli, že ačkoli se nejedná o řízení sporné, za situace, kdy umístěný člověk iniciuje pokračování řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu, máje za to, že pro jeho umístění do zdravotního ústavu nebyly splněny zákonné podmínky, je zjevné, že oba účastníci detenčního řízení mají opačný zájem na výsledku řízení, a to i s ohledem na případné uplatnění nároku na náhradu škody a nemajetkové újmy za případné porušení práv v průběhu detenčního řízení. Optikou této skutečnosti je pak třeba provádět i dokazování. V podrobnostech Ústavní soud na své právní závěry vyslovené v citovaném nálezu odkazuje.

17. Stojí-li tedy za shora popsané situace na jedné straně závěry lékařů jako zaměstnanců zdravotnického zařízení, kteří do něj umístěného člověka přijali, anebo jej měli v další péči, a tomu odporující závěry umístěného člověka, anebo dalších osob, je namístě přistoupit k zadání znaleckého posudku. K tomu však v nynější věci nedošlo. Obvodní soud pro Prahu 8 toliko znovu vyslechl ošetřujícího lékaře stěžovatele v psychiatrické nemocnici (zaměstnance vedlejšího účastníka) a samotného stěžovatele, přičemž své závěry fakticky vystavěl pouze na tvrzení uvedeného ošetřujícího lékaře. Tento nedostatek městský soud ani Nejvyšší soud svými rozhodnutími nijak nezhojily.

18. Ve světle řečeného tudíž Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti a přistoupil dle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu ke zrušení napadených soudních rozhodnutí, a to pro porušení čl. 8 odst. 1 a 6 a čl. 36 odst. 1 Listiny. Při opětovném projednání a rozhodnutí v posuzované věci jsou jmenované soudy vázány právním názorem Ústavního soudu vysloveným v nálezu (čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky).

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušeni řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)